

VPWinfo.nl

2011 nummer 4

Kwartaalblad van **VPW Nederland**

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht • T 030 293 33 15

E info@vpwinfo.nl • W www.vpwinfo.nl

Nascholing voor pastoraal werk(st)ers

Reflecteren en verdiepen

VPW Nederland

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Grote verantwoordelijkheid

Op 8 november bracht de commissie Deetman haar tweede tussenadvies uit voor hulp aan en recht voor slachtoffers. Half december volgt het eindrapport. De commissie ‘raadt de kerk aan om seksueel misbruik te erkennen en zich hierin ook in te leven. Bovendien beveelt de commissie aan een bisschop aan te wijzen die lotgenotengroepen en individuen kunnen aanspreken. Ook adviseert ze verbeteringen in de eerste opvang van slachtoffers en de klachtenprocedure, aangifteplicht voor bestuurders en mediation.’ Na een ontluisterende periode waarin misbruikverhalen in de openbaarheid kwamen, zullen de bisschoppen ongetwijfeld besluiten tot een reorganisatie van de hulpverlening en de klachtenprocedure die slachtoffers meer recht zal doen. De meeste gevallen speelden in katholieke internaten enkele decennia geleden. Na het sluiten van de internaten in de jaren 70 en 80, nam het aantal misbruikgevallen sterk af. Veel leden van onze vereniging zijn in die internaten (kleinseminaries) vanaf hun twaalfde jaar opgegroeid. Hun ervaringen zijn wisselend, maar weinigen betreuren het verdwijnen van de kleinseminaries. Toch vond en vindt ook misbruik van minderjarigen plaats door parochiepastores. In onze beroepscode staat onder 3.4: ‘De pastor eerbiedigt de persoonlijke (fysieke en geestelijke) integriteit van de pastorant. De pastor dient zich bewust te zijn van zijn vertrouwenspositie in pastorale situaties en de machtsongelijkheid die dat met zich meebrengt en maakt geen misbruik van de afhankelijkheid of kwetsbaarheid van diegenen die aan haar of zijn pastorale zorgen zijn toevertrouwd.’ Misbruik is in onze beroepscode breder opgevat dan alleen seksueel misbruik. De machtsongelijkheid in de pastorale situatie, maakt dat op geen enkele manier misbruik gemaakt mag worden van de afhankelijkheid of kwetsbaarheid van de pastorant. Dit geeft ons een grote verantwoordelijkheid om hier zeer zorgvuldig mee om te gaan.

Niels Morpey, voorzitter

COLOFON

VPWinfo.nl is het kwartaalblad van VPW Nederland, Beroepsvereniging van r.-k. pastores. ISSN 1574-9916. Nr. 4, december 2011.

- Redactie VPWinfo.nl
Marije Bijleveld, Jan Franken (hoofredacteur), Dorenda Gies, Jan Houben, Lidwien Meijer, Jeroen van Lente (ontwerper).
 - Redactiesecretaris
Marije Bijleveld, Postduifstraat 7, 6227 AZ Maastricht, T 043 - 361 89 03, E rijveld@gmail.com
 - Grafisch ontwerp
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper, Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen, T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@xs4all.nl I www.jeroenvanlente.nl (zie ook linkedin.com)
Foto's van de auteurs zijn door hen zelf aangeleverd. Illustratie pagina 18/19 en foto pagina 23: Jeroen van Lente.
 - Druk Drukkerij BiblovanGerwen, Den Bosch.

Contributie				
	Patoraal werk(st)ers	Priesters en diakens	Steunleden	Gepensioneerden
0,7 - 1 fte	€ 200 (netto € 134,-)	€ 140	€ 75	€ 70
tot 0,7 fte	€ 100 (netto € 67,-)	€ 70	€ 75	€ 70
Vakbondsleden	€ 70	€ 70	€ 75	€ 70

- De contributie bedraagt € 200,- voor pastoraal werk(st)ers die 0,7-1 fte werken en hun contributie via hun werkgever verrekenen.
 - Priesters en diakens die fulltime werken betalen € 140, omdat zij geen werkgever hebben.
 - Studenten betalen € 15.
 - Pastoraal werk(er)s die minder dan 0,7 fte werken, betalen € 100; priesters en diakens € 70.
 - Wie naast onze ‘vereniging’ lid is van
- een ‘vakbond’, betaalt € 70.
 - Emeriti, gepensioneerden betalen € 70.
 - Wij hebben ook steunleden: theologen die ons werk ondersteunen maar formeel geen lid kunnen zijn. Onze richtprijs is € 75.
- Ons rekeningnummer is 303 72 79 t.n.v. ‘VPW Nederland inz. Contributie’. Vermeld altijd uw ‘lidcode en nummer’ in de mededelingen. Wij stimuleren periodieke overschrijvingen van de contributie.

Iedereen die meer wil geven dan de gevraagde contributiebijdrage kan dat als schenking fiscaal verrekenen, ook gepensioneerden. (ANBI regeling).

Organisatie

- VPW Nederland**

 - Secretariaat VPW Nederland
J. Franken (beleidsmedewerker), beleidsmedewerker@vpwinfo.nl
Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, T 030 - 293 33 15
E info@vpwinfo.nl, I vpwinfo.nl
 - Dagelijks bestuur
N.H.F. Morpey, Beatrixpad 24, 3813 DM Amersfoort, T 06 19 87 64 76, E voorzitter@vpwinfo.nl
H.J.M. v.d. Bunt-Koster, Nijverheidsstraat 22 7621 TM Borne, T 074 - 2670406, E penningmeester@vpwinfo.nl
M.D. Dijkman, Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, T 0316 - 295 606, E vice-voorzitter@vpwinfo.nl
P. Gabriël, Zwolse Anjer 8, 2631 SR Nootdorp, T 015 - 310 89 36, E secretaris@vpwinfo.nl
 - Bestuur
H.J.M. v.d. Bunt-Koster, M. Corvers, A. van Dijk, M.D. Dijkman, E.J. van Dijk, C. Epskamp, P. Gabriël, T. Halin, C. Lalieu, J. Langelaan, L. Mesman, N. Morpey, W. Paassen, J. van Rooij, J. Siemons, J. Verbruggen.
 - Financiële administratie H. Kroon.
 - Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR)
J. Deckers, S. Draisma, J. Franken, L. Geurts, H. Hudepohl, A. Kuin, J. Mersel, T. van de Rijken (Abvakabo), T.Halin.
 - Tuchtcollege
W. Blezer-van der Walle, R.J. Bunnik (secre), R.G.W. Huysmans, A.P.H. Meijers (vz), J.W. Nibbelke, K.W. Walf.
 - Website P. Gabriël, webmaster.
- VPW's**

VPW Den Bosch

 - Secretariaat VPW Nederland
Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, T 030 - 293 33 15, E denbosch@vpwinfo.nl

VPW Breda

 - Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, T 0165 - 53 45 06, E breda@vpwinfo.nl

VPW Groningen-Leeuwarden

 - Secretariaat: J.M.A. Langelaan, Boerschaplân 41, 7824 NA Emmen, E janlangelaanemmen@ziggo.nl

VPW Haarlem

 - Secretariaat: J.C.J. Verbruggen, Meerkoet 6, 1715 HJ Spanbroek, T 0226 - 351 951, E haarlem-amsterdam@vpwinfo.nl

VPW Limburg

 - Secretariaat: A.H.H. van Dijk, Kon. Julianastraat 14, 6585 XR Mook, T 024 - 366 10 20, E limburg@vpwinfo.nl

VPW Rotterdam

 - Secretariaat: H.J.T. Dam, Parallelweg 5, 2951 BS Alblasserdam, T 06-12374002, E rotterdam@vpwinfo.nl

VPW Utrecht

 - Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Busslose-laan 17-A, 7383AG Bussloo-Voorst, T 0571-261914, E utrecht@vpwinfo.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan ons secretariaat: Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht of info@vpwinfo.nl. Denk daarbij aan

- Adresgegevens
- Verandering van werkkring of werksort
- Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time)
- Het overgaan van studentlid naar werkend lid
- Het met emeritaat gaan

INHOUD

We vinden het heel gewoon dat er beroepsgroepen zijn (huisartsen bijvoorbeeld) waar bij- of nascholing verplicht is. In sommige vakgebieden zijn er nu eenmaal ontwikkelingen die bijgehouden moeten worden. Geldt dit ook voor pastores? Hierop kan met ‘ja’ worden geantwoord. Parochies, gemeentes en zorginstellingen hebben te maken met en moeten het hoofd bieden aan allerlei, soms ingrijpende, ontwikkelingen. Het is daarom goed dat er mogelijkheden zijn om zich te verdiepen in verschillende aspecten van pastorale verzorging in de brede zin van het woord. Vijf artikelen en een interview geven een inzicht in bij- en nascholing, in cursussen, kortom in de permanente educatie. Henk van Hout, directeur van LUCE/Centrum voor Religieuze Communicatie geeft zeer helder weer wat men kan verwachten als men zich inschrijft voor een cursus en waarom pastorale profielscholing zeker nog zin heeft in deze tijd.

In de bijdrage van Toon Cents wordt uit de doeken gedaan hoe ‘alle aspecten van de opleiding aan het Titus Brandsma Instituut als hulp uit de hemel’ komt. Ulbe Tjallingii en Sjaak Verwijs, respectievelijk beleidsmedewerker van de Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorgers (SKGV) en directeur van de Bond van Nederlandse Predikanten, geven aan dat programma’s voor permanente educatie gestructureerder aangepakt worden. Bij de predikanten doet dat de nodige stof opwaaien. Het programma van de SKGV moet nog in werking treden, maar veel geestelijk verzorgers hebben zich al geregistreerd voor de verplichte nascholing en vorming.

Op papier had Marion Corvers alles prima voor elkaar voor de sabbatsperiode, maar in de praktijk liep het anders dan zij gedacht had. Lees haar verslag. Jan Houben gaat vol verwachting een trainingsweek in als onderdeel van de leergang *Diaconaal Werk*. Het heeft hem veel opgeleverd.

DE PRAKTIJK

- 4** Permanente educatie in de Protestantse Kerk
Het gaat om het werkplezier en aantrekkelijkheid van het beroep
Sjaak Verwijs
- 8** Opnieuw thuiskomen, verslag van een herbronning
Waarheen vluchten?
Marion Corvers
- 10** Beroepsverdieping
Het belang van doorleefde en volwassen spirituele levensbeschouwing
Ulbe Tjallingii
- 12** LUCE-leergang: leerzaam en boeiend
Diepgang daagt uit
Jan Houben
- 14** Erkenning geven aan God’s
werking in mensen
Toon Cents
- 16** Nascholing – goed voor anderen?
Henk van Hout

- 18** Kringen Geestelijk leiderschap starten
Meester waar houdt Gij verblijf?
Nico Bulter en Jan Franken
- 23** Afscheid Louise Westerveld

DE RUBRIEKEN

- 6** Pastor en internet
De boekenkast
Op zoek naar inspiratiebronnen op het wereldwijde web
Matthé Bruijns
- 7** Gelezen
Onszelf voorbij, over grenzen van verbondenheid
Marije Bijleveld
- 21** Nieuws uit de VPW-en
Jan Franken
- 24** Rob Lijesen
De Wereld van Witte de With!

Vacature

Redactiesecretaris VPWinfo.nl

Voor ons kwartaalblad VPWinfo.nl zoeken wij een nieuwe enthousiaste redactiesecretaris.

Zie pagina 7

Het gaat om het werkplezier en aantrekkelijkheid van het beroep

De PKN is in september gestart met een omvangrijk programma van permanente educatie voor gemeente-predikanten en kerkelijk werkers. Een cultuuromslag die de tongen los maakt.

De *Protestantse Kerk in Nederland* noemt zich een lerende gemeenschap. Het is immers begonnen met de twaalf leerlingen van Jezus. In deze lerende gemeenschap gaan predikanten en kerkelijk werkers voorop. Predikanten volgen een academische opleiding als voorbereiding op hun ambt, kerkelijk werkers volgen een hbo-opleiding en krijgen een aanstelling als werknemer.

Studieverlof Van predikanten wordt verwacht dat zij de theologische wetenschap blijven beoefenen als zij eenmaal in het ambt staan. Voor beginnende predikanten is er al jaren een programma van verplichte nascholing. Daarnaast kent de *Protestantse Kerk* – net als haar voorgangers voor de fusie van 2004 en andere kerken van de Reformatie – voor de predikant het recht op een studieverlof van drie maanden, eenmaal in de vijf jaar. Al ontstond het rond 1990, de tijd van arbeidsduurverkortingen en vervroegde uittreding, het was niet bedoeld als vrije tijd. Kerkenraden zijn verplicht hun predikant de gelegenheid te geven tot studie en vorming en hem/haar drie maanden van alle ambtswerk vrij te stellen. Vooraf meld je wat je gaat doen, achteraf breng je verslag uit in de kerkenraad. Katholieke collega's, priesters en pastoraal werkers kunnen er jaloers op zijn. Sommigen gaan stevig aan de studie. Het studieverlof

is een stimulans geworden voor publicaties en promoties. Voor studiereizen naar kerken en projecten wereldwijd, voor persoonlijke bezinning en heroriëntatie. Zelf heb ik mijn studieverlof benut om mij te verdiepen in kerkrecht. Dat bleek achteraf een aanloop naar mijn huidige functie. Mijn indruk is dat collega's hun studieverlof goed hebben ingevuld, als een uitgelezen kans om kennis en vaardigheden te verbreden en te verdiepen. Een sabbatical: Er drie maanden helemaal uit zijn. Heilzaam voor jezelf en voor je gemeente, die het even zonder je moet doen. Er waren collega's die er weinig van bakten of er niet eens gebruik van maakten omdat ze hun gemeente niet in de steek wilden laten. Legendarisch is het verhaal van de predikant die pelgrimeerde naar Santiago de Compostela en het einddoel niet bereikte. Dat zou een verkwisting zijn geweest van de kostbare drie maanden...

Commissie Veerman Het studieverlof is een recht, geen plicht, er is geen controle. In de aanloop naar de PKN-

Sjaak Verwijs

54 jaar, directeur van de Bond van Nederlandse Predikanten.

DE PRAKTIJK

fusie reppen rapporten en studies voor het eerst over invoering van verplichte permanente educatie voor predikanten. Niet omdat uit onderzoek is gebleken dat het studieverlof geen vruchten afwerpt. Men bezon zich op de vraag hoe predikanten als voorgangers zich staande houden in alle spanningen en inspirerend leiding kunnen geven. Je kunt niet een predikantenleven lang teren op wat je in de studietijd hebt geleerd. Veranderingen in maatschappij en cultuur, in techniek en economie voltrekken zich sneller dan ooit. Dat vraagt om een gestructureerde aanpak van nascholing en bijscholing die bij deze tijd past. Vergelijkbare beroepen als artsen en advocaten praktiseren het al veel langer. En hoe moet de kerk verder, met minder mensen en minder geld? Een commissie onder voorzitterschap van oud-minister Veerman werd gevraagd om voorstellen te doen. Veerman bepleitte intensieve samenwerking tussen gemeenten (vergelijk de regiovorming van parochies) en daarnaast specialisatie en teamvorming van predikanten, samen met de kerkelijk werkers. Regionale gemeentevorming komt langzaam op gang. In de protestantse kerkstructuur van onderop kan dat ook niet worden afgedwongen. Predikanten zijn loyaal en doen vanouds al aan permanente educatie.

Cultuuromslag De commissie Veerman vroeg met zijn voorstellen om een cultuuromslag in de kerk. Stevige ingrepen in de organisatie en het kerkelijk 'personeel': De predikanten en kerkelijk werkers. In vervolgrapporten kwam het tot een stelsel van permanente educatie. Voor de helft verplichte cursussen in bijbelse, systematische en praktische theologie aan de PThU (*Protestantse Theologische Universiteit*). Voor de helft vrije keus aan de PThU of elders, mits de cursussen erkenning krijgen van de commissie permanente educatie. KPV en *Geestelijke Begeleiding* bijvoorbeeld tellen volledig mee. In vijf jaar moet je 15 studiepunten halen (berekend in EC, *European Credits*). Gestructureerd leren, zelfstandig en

groepsgewijs, verspreid over meerdere momenten, heeft aantoonbare voordelen boven drie maanden individuele retraite. De nieuwe regels met een puntenstelsel zijn middel, geen doel. Het gaat om het werkplezier en de aantrekkelijkheid van het beroep. Om, met de profeet Jesaja, 'te blijven spreken als een leerling'. In de praktijk zal blijken of de permanente educatie aan deze doelstellingen beantwoordt. En of het ook een kwaliteitsimpuls wordt voor de *Protestantse Theologische Universiteit*, die in 2012 van drie locaties (Kampen, Leiden, Utrecht) teruggaat naar twee en verhuist naar Amsterdam en Groningen.

Invoering De aprilsynode van de PKN in 2011 besloot tot invoering van verplichte permanente educatie voor alle gemeentepredikanten en voor kerkelijk werkers met minstens 0,3 formatieplaats. Voor de kerkelijk werkers is het een royale ondersteuning, want zo iets was er voor hen niet - voor predikanten komt er een einde aan het door velen gekoesterde studieverlof. Er zijn immers verschillen in leerstijl: De een gedijt bij een cursus, de ander bij literatuurstudie. Weliswaar maakten predikanten deel uit van voorbereidende commissies, de *Bond van Nederlandse Predikanten* dacht mee en staat achter de invoering, en de besluitvormende kerkelijke vergaderingen bestaan voor een derde deel uit predikanten. Toch voelen predikanten zich gepasseerd en ervaart men de invoering per 1 september 2011 als haastwerk. In de zomermaanden van dit jaar klonken in kerkelijke bladen en sociale media protesten. Vanwege het verscherpte toezicht van kerkelijke organen, en de vrees voor versnippering van tijd voor studie en bezinning. Predikant Jan Zomer maakte bezwaar bij de kerkelijke rechter en kreeg procedureel gelijk: De synode had geduld moeten betrachten, de kerkordewijziging kan pas 'in tweede lezing' worden vastgesteld. Naar verwachting gaan de plannen wel door, maar de novembersynode heeft het laatste woord.

De boekenkast

Lang geleden vond ik mijn roeping in een parochie waar nog een team van 4 pastores was voor één parochie. Ik verkeerde op vriendschappelijk voet met de leden van het team en we hielden er van om elkaar met plagerige opmerkingen tegemoet te treden. Eén daarvan was dat ‘jul-lie’ tegenwoordig op die Hogescholen niets meer leren. “In mijn seminarietijd moesten we van alles uit ons hoofd kennen.” Kijkende naar zijn boekenkast vond ik dat er toen weinig ‘nieuws’ in stond en ik nam mij voor om later toch zeker niet door een ‘jonkie’ betrappt te worden op een gedateerde bibliotheek. Dus kocht ik ijverig titels die door vakbladen werden aangeraden. Maar hoe gaat dat? Het werk slokt je op. Dertig jaar geleden hadden zij één maal in de vier weken een preekbeurt. Nu heb ik wekelijks als het even te-genzit, twee verschillende diensten in het weekend en trek rond door drie parochies in de regio.

Met jaloezie kijk ik naar mijn protestantse collega’s die complete boekbesprekin-gen in hun gemeentebladen afdrukken. Hoe doen ze dat toch, waar halen ze de tijd vandaan? Nu heeft een predikant aan andere rol dan een Rooms Katholiek pas-tor. Als pastor ben je overal goed voor (‘goed in’ is een ander verhaal). Ik verge-lijk mijzelf wel eens met de Chinese bor-

den jongleur en tegenwoordig laat ik be-wust ook wel wat bordjes vallen. <http://jongleur.nl/chinese-bordjes-jongleren-en-draaien> (klik op het filmpje!). Ik ervaar dat een predikant veel meer een leraar is en ook meer tegenover de gemeente staat. Bijna aan het einde van dit Menno-jaar www.doopsgezind.nl is het ook goed te noemen dat de voorganger in deze ge-meenten ook leraar wordt genoemd. Op de website van de *Predikantenbond* www.predikanten.nl wordt doorgelinkt naar de PKN: ‘Permanente educatie is be-doeld als kwaliteitsimpuls voor predikan-ten en kerkelijk werkers. Het gaat erom dat zij hun vak bijhouden, als theoloog, catecheet of pastor. Dat is in het belang van werker en de gemeente, vergroot de kans op bedieningsvreugde en werkple-zier en bevordert dat zij de gemeente op eigentijdse wijze blijven bewaren bij het heil en bij haar roeping in de wereld.’ www.pkn.nl/predikanten. Zie de bijdrage van Sjaak Verwijs in dit nummer.

Ik moet denken aan het verhaal van de rabbi die door zijn gemeente ontslagen werd omdat het licht in zijn studeerka-mer te vroeg gedoofd werd. Tijdens mijn opleiding in Amsterdam 1978-1984 bena-drukte rabbijn Yehuda Aschkenasy steeds weer het permanente leren. Voor hem was de ontmoeting tussen leraar en

leerling het hart van de Joodse traditie. Het leren, het verbinden van actualiteit met de traditie, de omkering van de rol van leraar en leerling. Ik herinner mij dat de VPW eens heeft ge-zegd dat ieder lid een minimaal dagen per jaar aan studie dient te besteden. Dus gezocht op het vernieuwde www.vpwinfo.nl en dit blijkt te staan in een reactie uit 2001 op *Meewerken in het pastoraat*. ‘Wij zijn van mening dat pastores mini-maal vijf dagen per jaar dienen te beste-den aan deskundigheidsbevordering. Wij roepen de opleidingen, de bisdomleidin-gen en de pastores op in gezamenlijkheid vorm te geven aan de invulling daarvan, dus aan een structuur van permanente scholing.’

Inmiddels treedt er een nieuwe generatie van priester-pastores aan. Via de websi-tes van de opleidingen is het studiepro-gramma te volgen. (vpwinfo – professio-naliteit - scholing). Voor mij volslagen onbekende titels en auteurs. Toch vraag ik mij wel eens af hoe mijn veel te snel overleden pastor van vroeger nu naar mijn boekenkast zou kijken in vergelij-king met zijn jonge ambtsgeenoot die nu in de pastorie is getrokken en pas van het seminarie komt. Zou hij dezelfde titels weer zien als in 1960? Waarschijnlijk zou hij geen raad weten met mijn e-boek.

Onszelf voorbij *Over de grenzen van verbondenheid*

Joris Verheijen & Jonneke Bekkenkamp (red.). 2011, 263 pagina’s.

Uitgeverij Parthenon

In 1988 werd het *Dominicaans stu-diecentrum voor Theologie en Samenleving* opgericht (DSTS) om een vrijplaats te zijn voor theolo-gische reflectie. De onderzoeks-programma’s van het DSTS wor-den bepaald door het streven de eigen tijd goed te verstaan. Van 2009 tot 2013 heeft het program-ma de titel ‘Op zoek naar een nieuw wij in Nederland’. Het eer-ste boek dat in het kader van dat programma verscheen, ging over nieuwe of vernieuwen-de ge-meenschapsvormen die opko-men. *Onszelf voorbij* is het tweede. In een aantal bijdragen wordt die-per ingegaan op die nieuwe ge-meenschapsvormen en de vraag gesteld hoe zij ‘zich verhouden tot datgene wat voorbij hun gren-zen ligt, tot de ander of tot hun eigen ongereali-seerd potentieel’ (pag 8). In de Inleiding worden de artike-len kort gepresenteerd. Het is duidelijk dat de verschillende au-teurs, afkomstig uit diverse disci-plines, met hun uiteen-lopende bijdragen samen een verhaal te vertellen hebben: ‘Een verhaal over grenzen van verbondenheid

en over de manier waarop ‘wij’ bezig zijn te veranderen’ (pag 8). De ene bijdrage is toegankelijker dan de andere. In *Geloven in poli-tiek* door Jonneke Bekkenkamp worden de mogelijkheden van taaltechnologie en digitale tekst-analyse toegepast op de ‘wij-woorden’ van Groen Links. Als je niet zo ingevoerd bent in deze zoekstrategieën is het wat taaie kost. Taalgebruik speelt echter in alle bijdragen een belangrijke rol. Leren spreken en denken, je kun-nen verplaatsen in de taal van de ander is essentieel om ‘voorbij de grenzen’ te gaan. Gemakkelijk is dat niet, maar op die manier kun-nen wel nieuwe gebieden verkend en betreden worden. Het is een interessant boek voor al diegenen die zien en ervaren hoe nieuwe gemeenschapsvor-men opkomen, ‘reële, maar ook virtuele, belichaamde en gespeel-de, maar nog aarzelend en vooral vloeiend’ (pag 215). Zij kunnen zich laven aan de verschillende mogelijkheden die geboden wor-den hoe je toch de grens over zou kunnen gaan.

Redactiesecretaris VPWinfo.nl

Voor ons kwartaalblad VPWinfo.nl zoeken wij een enthousiaste redactiesecretaris.

Onze huidige secretaris vertrekt begin 2012. De voorkeur gaat uit naar iemand die in maart 2012 kan beginnen. Wij zijn op zoek naar iemand die werkzaam is als zelfstandige.

Werkzaamheden

- Auteurs benaderen en afspraken met hen maken over de door hen te schrijven artikelen.
- Artikelen corrigeren en redigeren in overleg met de eindredacteur. Hieronder valt ook: voorstellen doen voor koppen, tussenkopjes en streamers.
- Het tijdspad bewaken.
- De inhoudscolumn schrijven.
- Redactievergaderingen bijwonen en notuleren (4 x per jaar in Utrecht).

Wij vragen iemand die affiniteit heeft met het werk van VPW Nederland, redactionele vaardigheden heeft en goed zelfstandig kan werken.

Wij bieden

- Een inhoudelijk interessant werkveld.
- Een enthousiaste en creatieve redactie.
- Per aflevering van ons tijdschrift een vergoeding van € 275,- (plus onkostenvergoeding).

Reacties ontvangen wij graag uiterlijk 16 januari 2012.

VPW Nederland, t.a.v. Jan Franken.

Dat kan per mail: janfranken@vpwinfo.nl of stuur een brief naar Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht.

Waarheen vluchten?

Bij het uitzetten van een sabbatsperiode hoort het maken van een plan. Ik schreef een uitgebreid plan waarin ik aangaf dat ik allereerst tijd voor mezelf wilde. Daarnaast wilde ik de cursus Spiritueel leiderschap die ik volgde verder uitdiepen en met Chi-gong aan de slag. Lichaamswerk dat niet alleen mijn lichaam, maar ook mijn geest ten goede bleek te komen. Het stond mooi op papier. Maar plannen en realiteit liggen soms ver uit elkaar...

Alles staat op zijn kop Nauwelijks aan de slag in de Antoniusparochie in Oosterhout, werd ik geconfronteerd met haar op handen zijnde 100e verjaardag in 2008. Zeker, er was nog tijd, maar het moest hoe dan ook een spetterend feest worden. En het wérd een groot succes. Over het slotfeest op 17 juni 2008 werd nog lang nagepraat. In de weken daarna merkte ik pas goed dat het feestjaar vooral een tropenjaar was geweest. Ik was helemaal leeg. Leeg als ik was, kon ik me echter allerm minst verstoppen in pastorale besognes. De verregaande samenwerking tussen de Oosterhoutse parochies en de kerkdorpen Den Hout, Dorst en Oosteind, de droom van samen onder een dak, bleek echter heel wat voeten in aarde te hebben. In de loop van 2009 werd duidelijk dat een fusie van alle parochies niet op 1 juli, zoals aanvankelijk de bedoeling was, maar op 1 januari 2010 een feit kon zijn. De sabbat was al aangevraagd en goedgekeurd. Als er thuis tenminste ruimte is om op verhaal te komen, is het druk hebben met parochiezaken overkomelijk. Mijn huis bleek echter aan een grondige renovatie toe te zijn. En de ene klus blijkt de andere mee te

brengen. Het plan van renovatie groeide uit tot een grote verbouwing. Volgens planning zou alles klaar zijn als ik aan mijn sabbat zou beginnen. Niets bleek minder waar: Vergunningen lieten op zich wachten, afspraken verliepen. Toen er eindelijk groen licht kwam, was het begin december. En toen een week voor Kerstmis de serrevloer gestort werd, begon het te sneeuwen... Half februari veegde ik de laatste verijsde resten van het beton. Ondertussen was ik al ruim vijf weken uit huis. Met de meest noodzakelijke dingen, ingepakt in koffers en dozen had ik een onderkomen elders gevonden.

Opruimen geblazen, een herbezinning Eén van de dingen die me aanstonden in het cursusprogramma was de nadruk die gelegd werd op de eigen inbreng, je doen en laten, je spiritualiteit. Het zou geen cursus worden die me louter theoretische dingen zou leren. Ik zou er vooral zelf mee aan de slag moeten. Het zou een intensieve training blijken. Vast onderdeel waren Taichi-Qigong oefeningen. Die bleken een eyeopener. De Taichi vermoeide me ook niet, maar boorde nieuwe energiebronnen in me aan. Ik concentreerde me steeds beter op mijn lichaam en zo leegde mijn hoofd zich van alle beslommingen. Ik bleek tot rust te kunnen komen onder het trainen van mijn lichaam.

Marion Corvers

1955, Pastor in de Catharinaparochie te Oosterhout (bisdom Breda).

DE PRAKTIJK

De eenvoudige lichaamsoefeningen leerden me nog meer: Bij je eigen lijf blijven, betekent ook je eigen grenzen en mogelijkheden serieus nemen. Ik meende eeuwig jong te blijven, omdat ik van nature over veel energie beschik. In de loop van de jaren leerde ik dat ook mijn energie en uithoudingsvermogen grenzen hebben. Ik merk dat ik eerder moe ben, dat mijn lijf niet meer zo strak is, dat gewrichten soms pijn doen en opvliegers me in het zweet laten baden. Leeftijdgenotes zie ik dollen met hun kleinkinderen. Kortom: Ik hoor echt tot de groep die de middelbare leeftijd heeft bereikt. Het huis van mijn lichaam vergt meer aandacht, tijd en mededogen dan ik er doorgaans aan besteed.

Niet alleen mijn woonhuis en het huis van mijn lichaam stonden op hun kop, ook de plek waar ik kantoor hield, bleek niet meer de juiste te zijn. De fusie voorzag in een gezamenlijke werkplek voor het team. Voor mij betekende dat opnieuw veranderen en verhuizen. In de laatste weken van 2009 begon ik met inpakken, maar uitpakken lukte niet: De nieuwe kamer was nog lang niet klaar. Zo ging ik ook in Oosterhout rommelend de sabbat in.

En nog was dat niet alles. In de maanden van de sabbat, het vroege voorjaar van 2010, werd er ook hard gemorrelt aan de grondvesten van het huis van mijn geloofstraditie. Elke dag haalde mijn kerk de voorpagina van de kranten met weerzinwekkend nieuws: Seksueel misbruik van kinderen, (jonge) mannen en vrouwen. Wereldwijd toonden mensen eindelijk hun wonden en verminkingen. Niet eerder stelden zoveel vrienden, familieleden, bekenden me de vraag: “Wat vind je daarvan? Wat zoek je nog in die kerk? Wil jij daar nog bij horen?” Het raakte me diep. Het dwong me mezelf die vraag te stellen: “Is dit de kerk waar ik nog bij wil horen? Is dit mijn thuisplek, de plaats waar ik me roepen weet?” Het laat me niet los, tot op vandaag...

Thuiskomen, thuis zijn Midden in die wanorde, viel het derde blok van de cursus. Dat draaide om communicatie en conflict. Om leiding geven en leiding nemen, om geven en ontvangen, om bronnen en herbronnen.

Steeds weer de vraag: ‘Wil jij nog bij deze kerk horen?’

Het werd het intensiefste blok van de training, met als resultaat dat ik mijn eigen spirituele draad weer op wist te pakken. Zelfs een lange winter raakt ooit op zijn retour: Het einde van de verbouwing kwam in zicht. Een licht en ruim huis was het resultaat. De Taichi-Qigong oefeningen hielpen me hoofd en lijf bij elkaar te houden. Ik leerde beetje bij beetje te accepteren dat mijn lichaam ouder wordt. Ondertussen is ook mijn nieuwe werkkamer ingericht. Verbazing-wekkend leeg gebleven. Ruimte, ook hier. En op die vraag of ik in deze beschadigde kerk nog thuis kan zijn? Een eenvoudig antwoord kan ik er nog steeds niet op geven. Maar de simpele boodschap van die man uit Nazareth, die oog en oor voor mensen had, die God zichtbaar, voorstelbaar maakte in zijn woorden en zijn handelen, die inspireert me elke dag opnieuw om door te gaan.

Verkwikt weer aan de slag De sabbat verliep anders dan gepland. Werd de sabbat daardoor geen succes? Integendeel. Juist in deze periode van vrijgesteld zijn, dienden zich dingen aan die door mij gehoord, gezien, gekend wilden worden. In alle ‘rust’ kon ik er mee aan de slag en leerde.

Beroepsverdieping

Het belang van doorleefde en volwassen spirituele levensbeschouwing

In het *Nieuw Handboek Geestelijke Verzorging (2009)* noemt dr. Heitink het geestelijk verzorger zijn een ambt én een ambacht: 'Pastores in de zorgsector gingen zichzelf meer zien als professional binnen de instelling waar zij werkten, dan als vertegenwoordiger van de kerk.' (pagina 163). De Vereniging van Geestelijk Verzorger in Zorginstellingen (VGZ) opende in 2007 voor de ondersteuning en stimulering van die ambachtelijke of professionele aspecten van het beroep een kwaliteitsregister. De geestelijk verzorger die zich registreert bij de Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorger (SKGV) verplicht zich tot permanente nascholing en vorming en mag zich 'ge-registreerd geestelijk verzorger' noemen. Bijna vijf-honderd geestelijk verzorger hebben zich tot nu toe laten registreren bij de SKGV.

Professionaliteit krijgt binnen de beroepsgroep van geestelijk verzorger al geruime tijd voorrang boven ambtelijkheid. Dat betekent niet dat de levensbeschouwelijke identiteit van het beroep in gevaar zou zijn. Die identiteit ontleent haar bestaansrecht namelijk aan veel meer aspecten en eigenschappen dan alleen aan de ambtelijke bevoegdheid.

Beroepsstandaard Het bewaken, ondersteunen en stimuleren van professionalisering van geestelijk verzorger doen we bij het kwaliteitsregister op basis van de beroepsstandaard en de beroepscode en aan de hand van opleidings- en nascholingseisen. Kort geleden initieerde de Protestantse Kerk in Nederland de permanente educatie van gemeentepredikanten en kerkelijk werkers. De PKN stelt andere inhoudelijke prioriteiten dan de SKGV. Dat wordt zichtbaar als je de

verplichte nascholingseisen bekijkt: De PKN benadrukt dan bij de verplichte (zogenaamde aangestuurde) trajecten de scholing in bijbelse, praktische en systematische theologie, en plaatst beroepsverdieping, intervisie en supervisie onder vrije ruimte (facultatieve punten).

De SKGV benoemt beroepsverdieping, intervisie en supervisie juist als verplichte nascholing. Die hoge prioriteit verantwoordt het kwaliteitsregister met het argument dat de geestelijk verzorger in staat geacht wordt om op een professionele en beroepsadequate wijze zijn vak te blijven beoefenen in een werkomgeving die enerzijds de dynamiek van het samenwerken met andere disciplines en anderzijds het krachtenveld van uiteenlopende belangen in hulpverleningsrelaties in zich draagt. Daarnaast zijn er nog twee criteria voor het benadrukken van beroepsverdieping en collegiale intervisie: Het belang van een doorleefde en volwassen spirituele levensbeschouwing, vanwaar uit de geestelijk verzorger handelt en spreekt en het belang van goede

drs. Ulbe Tjallingii

48 jaar, beleidsmedewerker SKGV
www.registereergeestelijkverzorger.nl

DE PRAKTIJK

scholing in ethiek, vanwege de belangrijke rol van de geestelijk verzorger als ethisch adviseur.

Interessant is dat diverse soorten pastores elkaar in de diverse professionaliseringstrajecten steeds meer zullen ontmoeten en daarbij over grenzen van denominatie, werkveld en persoonlijke levensbeschouwing heen kunnen groeien aan en met elkaar. Tegelijkertijd groeit de samenwerking tussen beroepsbeoefenaars en scholingsaanbieders, waardoor passende scholing van hoge kwaliteit wordt ontwikkeld.

Het kwaliteitsregister SKGV is één van de instanties die deze kwaliteit bewaakt en toetst en daarmee het vak van geestelijk verzorger op de kaart houdt.

Voorbeeld Een goed voorbeeld van beroepsverdieping voor pastores en geestelijk verzorger is de masterclass spiritualiteit en geestelijke verzorging in de palliatieve zorg, die in februari 2012 voor de zevende keer wordt georganiseerd door de Stichting Leerhuizen Palliatieve Zorg. Het krachtenveld bij het ontstaan van deze masterclass bestond uit:

- De overheid, die beleid ontwikkelt om de deskundigheid in palliatieve zorg breed te mobiliseren in de Nederlandse gezondheidszorg.
- De World Health Organization, die definieert wat kwalitatief goede palliatieve zorg inhoudt.
- Zorgaanbieders, die graag gebruik willen maken van de inzichten in palliatieve zorg, die opgedaan zijn in hospices en oncologische centra.
- Levensbeschouwelijke instellingen en burgers, die goede palliatieve zorg prefereren.
- Geestelijk verzorger die van huis uit contextueel en interdisciplinair werken en daarbij opmerken dat er veel onduidelijkheid is op de werkvloer rond het begrip spiritualiteit.

De masterclass spiritualiteit en geestelijke verzorging in de palliatieve zorg is de enige in zijn soort in

Nederland. Karakteristiek is dat naast geestelijk verzorger ook artsen, verpleegkundigen en andere professionals uit de palliatieve zorg participeren, zodat een interdisciplinair leerproces wordt gerealiseerd. Een extra beroepsverdiepend aspect aan deze masterclass is dat het hier gaat om een aaneengesloten traject van meerdere dagen. Dat stimuleert het verdiepende en vormende leerproces bij de deelnemers.

Kwaliteitsregister

houdt het vak van
geestelijk verzorger
op de kaart.

Bij de Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorger (SKGV) hebben zich tot op heden bijna vijf-honderd beroepsbeoefenaars uit de zorgsector geregistreerd. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren flink zal stijgen, door de instroom van geestelijk verzorger werkzaam bij de overheid, hbo-opgeleide en vrijgevestigde geestelijk verzorger.

LUCE-leergang: leerzaam en boeiend

Diepgang daagt uit

Op een koude zondagavond in januari 2007 komen acht collega-pastores en ik – deelnemers aan de leergang Diaconaal Werk van LUCE/CRC – samen met de leiding van een trainingsweek in een kerkgebouw in Oud-Krispijn, een volkswijk in Dordrecht. We zullen in deze prachtwijk logeren om in allerlei ontmoetingen met buurtbewoners geconfronteerd te worden met hun leven, wonen en werken. Zo kunnen wij onze diaconale voelsprietten wat nauwkeuriger ijkten.

Spannende ontmoetingen Mijmerend over hoe het zal worden noteer ik bij motivering, verwachting en leerdoelen: ‘Ik vind het vooral spannend, kijk ernaar uit. Veel hangt af van bij wie en waar ik terecht kom. Wat me aanspreekt zijn de ontmoetingen, wat mensen belangrijk vinden, waar ze tegenaan lopen, wat hen bezielt. Moeilijk vind ik het om mijn privacy – ik weet alleen dat ik een eigen slaapkamer krijg – een week op te geven en me aan te passen aan een mij behoorlijk onbekende cultuur. Hoe word ik geraakt door mensen in armoede? Wat doet het mij? En: Ik hoop mijn eigen gedrag te verkennen.’

Ik word me ervan bewust, dat diaconie begint met zien. Voorafgaand aan ieder handelen word ik getroffen door wat mij verwondert en verbijstert: Mijn afwezige Antilliaanse gastvrouw, haar treurige blik, het hartverscheurend snikken van haar zoontje dat liever bij haar in bed blijft liggen dan naar school gaat, het nooit samen eten, met de kinderen samen spelletjes doen, de oudste helpen bij het maken van een werkstuk, het ontspannen gesprek met de opgeruimde vrouw uit Kameroen die zo verrassend goed Nederlands spreekt en met wie veel wordt gelachen, de geschoolde Turk

met wie we een heel goed inhoudelijk gesprek hebben, de twee Antilliaanse jongens die de achterompaadjes moeten wieden, maar niks doen en mijn vooroordelen bevestigen.

Leerdoelen Deze trainingsweek is voor mij een belangrijk onderdeel van de leergang waarvoor ik me opgeef, nadat ik kort tevoren begonnen ben in een nieuwe functie als dienstverlener voor diaconie in dekenaat Utrecht. Pionieren tussen kerk en samenleving is niet nieuw voor me. Ik zocht die verbinding al 25 jaar eerder op de *Agogisch Theologische Opleiding*, later in de pastorale praktijk door extra belangstelling voor caritas en samenleving. Rond de millenniumwisseling kwam ik mezelf tegen tijdens een KPV-training in het beeld van de koorddanser die zich behoedzaam en in gelovig vertrouwen voortbeweegt. De diepgang van de LUCE-leergang daagt uit. Voor mij een buitenkans om me verder in de diaconie te verdiepen en te bekwamen. Dat het bisdom alles betaalt, is mooi meegenomen. In de cursus hoop ik meer zicht te krijgen op diaconale vind-

Jan Houben

59 jaar, pastoraal werker in de parochie Martha en Maria, Eemlanden en de Bilt.

DE PRAKTIJK

plaatsen in Schrift en Traditie, op de verhouding van diaconie tot andere werkvelden. Ik wil graag meer gevoelig worden voor trends in de samenleving waar menselijke waardigheid, gerechtigheid en leefbaarheid in het geding zijn.

Praktijk en theorie, degelijk en veelzijdig De leergang is opgebouwd uit een aantal modules (onder meer diaconale ecclesiologie, sociaal handelen van de Kerk, samenlevingsanalyse, diaconale methoden, theologische practicum) met ’s morgens hoor- of werkcolleges en ’s middags super-/intervisie. Dit cursusprogramma wordt prettig afgewisseld door de trainingsweek in Dordrecht, een werkbezoek aan het buurtpastoraat in Utrecht en een diaconaal project dat ik opzet en begeleid. Via een collega die in Zeist werkt, bouw ik daar met een projectgroepje aan de structurele en duurzame band tussen de plaatselijke parochie en justitiele jeugdinrichting. Uiteindelijk is het doel daarvan dat er tussen twee werelden, die letterlijk door hoge muren worden gescheiden, enig contact over en weer ontstaat. Om de jongeren te laten weten dat er mensen zijn die belangstelling hebben en zich betrokken tonen. Na een informatie-avond voor parochianen kunnen belangstellenden zich aanmelden voor ontmoetingen met jonge gedetineerden in advent en vastentijd. Gaandeweg groei ik van assistent-geestelijk verzorger naar projectleider: Netwerker, bemiddelaar. De jongeren zijn van de leeftijd van onze eigen kinderen. Een indringende ervaring.

Rijke vrucht Ik denk er nog vaak aan terug en het komt me, nu ik al weer drie jaar in het parochiepastoraat met profiel diaconie werk, nog vaak van pas. Eens te meer is me duidelijk geworden dat ik het meest op mijn plaats

ben waar kerk en samenleving elkaar raken. De ondertitel van de cursus luidt: *Dienst van de Bemiddeling*, geïnspireerd door de visie van de exegeet Collins op het begrip diaken/diaconie in het Nieuwe Testament. Nieuw is dat hij de tot dan toe breed gangbare opvatting dat de diaken ondergeschikte, misschien wel slaaf is, doorprijkt. Hij ziet de diaken meer als bemiddelaar, verbindingsofficier, verspieder. Daar herken ik me wel in. Dat de gedachtevorming daarover verder gaat, lees ik in een bijdrage van Jozef Wissink in het laatste nummer *Diakonie en Parochie*. Als het erop aan komt, is de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan en zijn zorg voor de mens in nood een belangrijker bron dan de zogenaamde diakon-woorden. De christelijke sociale leer is een eye-opener die mij heeft gestimuleerd om me daar verder in te verdiepen. Ik betreur het dat die waardevol-

le uitgangspunten zo weinig toegankelijk en dus onbekend zijn. Ik heb geleerd meer reflectie-momenten in mijn werk in te bouwen en ontdek dat ik graag eerst draagvlak zoek voor diaconale activiteiten en met anderen samenwerk. Als het gaat over de

presentie-theorie botst dat met mijn neiging om resultaatgericht te werken. Er is weinig wat ik in de leergang gemist heb, maar enige begeleiding van een docent bij het maken van werkstukken was welkom geweest. Ik had tijdens het denk- en schrijfproces graag eens een kritische noot of een goede suggestie gehoord. Ik was heel onzeker over hoe de beoordeling ervan zou uitvallen. Twee jaar colleges volgen, studeren, procesverslagen maken, reflecteren, intervisie, mezelf trainen en oefenen in de praktijk was hard werken, maar zeer de moeite waard: Een leerzaam, inspirerend en boeiend avontuur.

Erkenning geven aan God's werking in mensen

Toon Cents schreef samen met zijn jaargenoten Liande Troost, Marja Ernst-Houben en Marina von Nordheim dit artikel over de opleiding tot geestelijk begeleider aan het Titus Brandsma Instituut.

Niet behandelen, maar erbij blijven Misschien is de moeilijkste opdracht in het leven wel: het uithouden met je zelf en met de Ander. Uithouden, erbij blijven, bijblijven. Het zijn mooie woorden, maar tegelijk ook precies de kern waar het tijdens de opleiding voor Geestelijk Begeleider in het Titus Brandsma Instituut om ging. Voordat ik geestelijk verzorger in een psychiatrische instelling werd, was ik daar hulpverlener. Om hulpverlener te worden, heb ik allerlei psychotherapeutische opleidingen gevolgd. Allemaal gedegen opleidingen met heel goede en praktische focus, zoals: Oplossingsgerichte therapie (one step behind), directe therapie (peasing en leading), gestalt (uitbeelden), maar ook bijvoorbeeld mindfulness (waarbij aandacht, bewustwording en inzicht centraal staan). Ik heb met al deze opleidingen en technieken telkens mijn vaardigheden kunnen uitbreiden om mensen te naderen. Toch moet ik bekennen dat het me niet bevredigde. Ik bleef zoeken en kwam via een theologische opleiding aan de Katholieke Theologische Universiteit, KTU, terecht in mijn huidige functie als geestelijk verzorger bij dezelfde psychiatrische instelling. Het was een opluchting dat ik geen behandel-verantwoordelijkheid meer had, ik hoefde alleen maar 'erbij' te blijven. Echter een godsonmogelijkheid diende zich aan. Hoe kan ik er bijblijven? Hoe kan ik het uithouden? Dan zal ik het in de eerste plaats moeten kunnen uithouden met mezelf! Dan komen alle aspecten van de opleiding aan het TBI als hulp uit de hemel. Dan komt het woord 'verwijlen'

als verzoening met jezelf en met de Ander binnen. Dan durf je het aan om af en toe stil te staan. Dan durf je het aan om de Ander te blijven aankijken, hoezeer het je ook beroert. Hoewel daar natuurlijk de ervaring heel belangrijk is (we hadden elke week een hele middag practicum om die ervaring aan te gaan), zijn de collega's van Kees Waaijman, Hein Blommestijn, Frans Maas (en diverse andere docenten) zo wezenlijk voor me geweest. Daarin kwamen alle vormen van christelijke spiritualiteit aan de orde, maar ook verschillende mystici. Zoals Meister Eckhart, Dag Hammerskjöld, Iris van Haaren en andere. Allemaal mensen die uitdrukking gaven aan hun manier van 'uithouden'... Misschien raakt Dag Hammerskjöld voor mij nog wel het meest de kern als hij schrijft:

*'Steeds verder word ik gedreven...
aldoor vregend, zal ik aangekomen zijn?'*

In mijn dagelijks werk als geestelijk verzorger in een psychiatrische instelling is dat precies wat me steeds overkomt. Aldoor vragen mensen: Waar ben ik, wat overkomt mij, waarom ik, wie ben ik, waar moet ik

Toon Cents

58 jaar, geestelijk verzorger/
begeleider bij DIMENCE, locatie
Brinkgreven in Deventer.

DE PRAKTIJK

heen, waar kan ik heil en genezing vinden? En het razend moeilijke aan wat ik doe, is dat er bij blijven. Geen stap er achter, niet gaan leiden, geen diepzinnige opmerkingen maken, nee, precies daar zijn waar de pijn, de realiteit, het ondragelijke zich bevindt, en verder dan alleen maar vregend: "Ben ik al aangekomen?". Het is haast niet te doen. Het is ook haast niet te beschrijven wat mensen die bij ons verblijven, moeten verdragen en uithouden. Het is haast niet te doen om het onder ogen te zien, het is zwaar om in al die pijn en vertwijfeling te verblijven, om het zo te laten.

Kijken met de ogen van God Wat je naar mijn beleving als geestelijk begeleider vooral anders doet dan een psychiater is het perspectief veranderen. Er 'anders' naar kijken, met de ogen van God, zoals Hein Blommestijn zal zeggen. Dat 'anders' kijken geeft soms een nieuw perspectief op het leven. Inigo Bocken (tegenwoordig wetenschappelijk directeur van het) vertelde ons in een college dat het leven een waagstuk is. Telkens moeten we een stap in het duister doen, nooit wetende of we vaste grond onder onze voeten krijgen. In die onzekerheid is stilte en zwijgen een gebod. Een aantal van mijn jaargenoten zijn werkzaam (geweest) in de ouderenzorg. Een van hen verwoordt heel treffend hoe ze in haar werk met ouderen geestelijke begeleiding beleeft. Zij geeft daarbij aan dat zij in dit werk minder het gevoel heeft de ouder wordende mens geestelijk te kunnen begeleiden: "De kwetsbare oudere is bezig met de afronding van het leven, hierbij vraagt hij geen geestelijke begeleider in de strikte zin van het woord. Wat deze mens mijns inziens vraagt, is iemand die hem helpt om de balans van het leven op te maken. De opleiding aan het Titus Brandsma Instituut heeft mij doen groeien in het besef dat voor mij geestelijke begeleiding ten diepste zwijgen is. Tijdens de gesprekken tracht ik het luisteren als zwijgen in te oefenen. Geestelijke begeleiding betekent voor mij dus ten diepste zo te zwijgen dat in de stilte van het gesprek 'God' hoorbaar wordt."

Als geestelijk begeleider kan en mag ik niet op de 'stoel van God' gaan zitten, echter wel ruimte scheppen om oog en oor te krijgen voor dat licht, voor die glimp, voor die richting. Een voorbeeld van een patiënte die opgenomen is op een psychiatrische afdeling. Ze kent mij uit de zingevingsgroep die ik wekelijks op de afdeling geef. Ze wil mij spreken. Ze zit in een rolstoel. Ze vertelt dat ze op haar 19de aangeraakt is door God en werd overvallen door het gevoel dat ze een zware taak in het leven zou krijgen. En nu weet ze dat het klopt. Toen dacht ze nog dat ze dat wel aan zou kunnen samen met de man met wie ze is gaan trouwen. Maar het bleek dat ze van niemand steun heeft gekregen. Ze is boos, vooral boos op God die haar ook niet heeft geholpen. Het is wel de eerste keer dat ze deze ervaring met iemand deelt. Na verloop van tijd lijkt er zich weer een weg voor haar te openen. Het lijkt haar dat ze nu pas haar eigen weg kan gaan. Zo werkt geestelijke begeleiding: Erkenning geven aan God's werking in mensen.

Dát is waar het dan ook ten diepste binnen geestelijke begeleiding om gaat, om dat erkenning geven aan Gods' werking in mensen en daarbij zó te zwijgen dat in de stilte van het gesprek 'God' hoorbaar wordt. Ja, en dat zwijgen en ruimte geven aan Gods' werking, eigenlijk zou het toch zo eenvoudig moeten zijn, en toch ... omdat het mensenwerk blijft is het soms ook erg lastig ... maar wel zeker het allermooiste van begeleider mógen zijn!

'Moeilijkste
opdracht in
het leven:
het uithouden
met je zelf en
met de Ander'

Nascholing – goed voor anderen?

Voor veel beroepsgroepen bestaan normen voor het op peil houden van de professionaliteit. Notarissen, huisartsen, advocaten en dominees moeten ieder jaar zoveel uren op cursus of zoveel punten halen. Hoe staat het met de beroepsgroep van r.-k. pastores? Henk van Hout, directeur van LUCE/CRC, over de bij- en nascholing van parochiepastores. Een interview.

LUCE/CRC. Waar staat dat voor?

LUCE / Centrum voor Religieuze Communicatie is de nascholingsafdeling van de Faculteit Katholieke Theologie van de Universiteit van Tilburg. We doen aan voortgezette vorming en scholing van katholieke pastores, waaraan vaak ook werkers uit andere kerken deelnemen. Het meest bekend zijn onze leergangen op het gebied van kerkopbouw, liturgie, diaconie, catechese, ouderenzorg, trauma- en rouwverwerking. Maar ook op het vlak van klinische pastorale vorming en spirituele vorming kun je bij ons goed terecht.

Klinkt allemaal een beetje droog, als ik het zeggen mag.

Dat kan ik me goed voorstellen. Maar onze opleidingen zijn alles behalve saai en droog. Onze docenten zijn allemaal geschoold in de academie en in de leerschool van het leven. Het zijn mensen die midden in de dagelijkse praktijk staan. Ze kunnen kennis en ervaring delen. Bovendien zetten we onze nascholingen op met een hele directe focus op een bepaalde kerkelijke praktijk. Als we een cursus catechese aanbieden, gaan we niet enkel in op allerlei methoden die in omloop zijn, maar tegelijkertijd proberen we na te denken over de kern van geloofsoverdracht. Die overdracht gaat, net als bij onze eigen studenten overigens, niet alleen door de hersens, maar ook door het hart dat geraakt moet

worden. De professionele scholing kan niet zonder de existentiële kant.

Heeft pastorale profielscholing nog wel zin?

Het werken in teams zal eerder toe- dan afnemen. In alle bisdommen zie je dat de schaal van de pastorale verzorging steeds groter wordt. Juist in grotere pastorale eenheden is enige specialisering noodzakelijk. Niet alleen om gelovigen en vrijwilligers op een inhoudelijke wijze te inspireren, toe te rusten en te coachen, maar ook om als pastor ergens in te excelleren en zo als team elkaar aan te vullen. Geen pastor lukt het meer om het hele pastorale veld te overzien.

Betekent dit dat pastores in de cursussen vooral met zichzelf bezig zijn?

Nee, zeker niet. Reflectie op de eigen praktijk en op de eigen persoon is inherent aan de postacademische opzet. Maar die reflectie heeft alles te maken met de inhoud van de theologie, de relatie tussen God en mens. De herontdekking van de pastor precies als theoloog vormt dan ook een rode lijn in al onze cursussen, niet

Henk van Hout

61 jaar, directeur van LUCE/CRC en voorzitter van de landelijke Raad van Kerken.

DE PRAKTIJK

enkel in de pastorale leergangen. Want ook door het jaar heen bieden we allerlei seminars, studiemiddagen, lezingencycli en symposia aan over uiteenlopende onderwerpen. Soms liggen die dicht bij de actualiteit als we spreken over de beeldvorming omtrent moslims in Nederland, over kerksluitingen en ‘small Christian communities’. Soms liggen de onderwerpen wat dieper, zoals een beschouwing over het laatste boek van Jozef Ratzinger, het beeld van Jezus in de Joodse Talmoed of een cursus over de Bijbel in de moderne literatuur.

Een breed spectrum dus. Maar is daar nu veel belangstelling voor?

Per jaar schrijven gemiddeld zo’n 75 pastores en geestelijk verzorgers zich voor één van onze meerdaagse cursussen in, afgezien van incidentele deelname aan losse studiedagen. Jaarlijks bereikt LUCE tussen de 600 en 800 geïnteresseerde deelnemers die op het bredere aanbod afkomen. En sinds kort is ook de website *Lucepedia.nl* in de lucht: een theologische encyclopedie voor theologen en niet-theologen. Een nieuwe manier van e-learning, op een tijdstip dat het jou uitkomt!

Nascholing: VPW maak er een prioriteit van!

Waarom is nascholing zo belangrijk? Een professional leert toch genoeg bij in de praktijk?

Nascholing is noodzakelijk om up-to-date te blijven bij de laatste wetenschappelijke en toegepaste inzichten rond jouw vak of specialisatie. Tegelijk schept het de mogelijkheid jezelf een spiegel te laten voorhouden hoe je bezig bent of in het leven staat. Het is het ideaal van een permanente vorming die je jezelf cadeau doet. Niet voor niets gebruiken we een uitspraak van Blaise Pascal als motto bij LUCE/CRC: “Er is genoeg licht voor hen die willen zien.” Als theologische faculteit hebben

we het dan ook over het licht van Christus, Lumen Christi. Er is nog zoveel te leren, zoveel te (her)ontdekken, dat ik iedereen dat toewens.

Is het hard nodig, die nascholing?

Jazeker. Ook de overheid heeft het idee omarmd, net als veel eerder het internationale bedrijfsleven. Zelfs beroepschauffeurs moeten verplicht nascholing volgen, willen ze hun licentie niet verliezen. Het is tekenend dat de Europese Unie de jaarlijkse bij- en nascholing van hun ambtenaren verplicht stelt. Het is overigens wel grappig, en heel menselijk, dat mensen nascholing héél belangrijk vinden, maar vooral voor anderen. Uit een onderzoek van HRM-dienstverlener Driessen bleek dat 80% van de ondervraagde ambtenaren vond dat vooral collega’s bijscholing nodig hadden.

Doen de kerken wel aan nascholing? Is het verplicht?

Dat hangt ervan af naar welke kerk je kijkt. De PKN heeft haar nascholing landelijk geregeld, terwijl de katholieke bisdommen hun scholingsbeleid decentraal vaststellen. En er is nogal wat bezuinigd de afgelopen jaren op de diocesane vormings- en dienstencentra. Reden genoeg dus voor een beroepsvereniging als de VPW om hier een prioriteit van te maken.

Henk van Hout studeerde theologie aan de Katholieke Theologische Universiteit te Amsterdam. Hij werkte in diverse bestuursfuncties binnen de kerk, onder andere als hoofd van het Pastoraal Dienstencentrum van het bisdom Rotterdam. Naast directeur van LUCE/CRC is hij voorzitter van de landelijke Raad van Kerken. Van Hout is getrouwd en vader van twee dochters.

‘Meester waar houdt Gij verblijf?’

Door Nico Bulter en Jan Franken • **Overall in het land komen pastoraal werk(st)ers bij elkaar in kringen Geestelijk Leiderschap. Dat gebeurt onder leiding van een vaste begeleider. Verderop in dit artikel stellen zij zich aan u voor. Niet overal wordt op dezelfde tijd gestart. Dat heeft te maken met planningen van besturen en andere cursussen in het betreffende bisdom. We geven hieronder een overzicht van de al gestarte kringen en van kringen waarvoor nog deelnemers geworven worden. Inschrijven kan nog voor Arnhem, Groningen-Leeuwarden, Rotterdam en Limburg-Noord en Limburg-Zuid.**

VPW Utrecht

Almelo: Eerste kringbijeenkomst op 2 december met 5 deelnemers (Sanny Bruijns).
Utrecht: Eerste bijeenkomst op 7 december met 8 deelnemers (Jos Oostrik).
Arnhem: Als er voldoende deelnemers zijn in de loop van 2012 (Jos Oostrik).

VPW Haarlem-Amsterdam

Krommenie: Twee kringen zijn gestart, één van 7 deelnemers en een tweede van 5 tot 7 deelnemers (Henk Meeuws).

VPW Den Bosch

Tweede bijeenkomst is op 19 december, er zijn 6 tot 8 deelnemers (Jos Oostrik).

VPW Breda

Het bestuur van VPW Breda heeft geen oproep gedaan omdat de grote meerderheid van pastores een cursus van Jos van Genugten over het onderwerp gevolgd heeft en als onderdeel daarvan aan interviewgroepen heeft deelgenomen of nog deelneemt.

VPW Groningen-Leeuwarden

Start is gepland in Joure in januari. Daarvoor hebben zich 5 deelnemers gemeld. Belangstellenden kunnen zich melden bij de plaatselijke VPW via groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl. Begeleider is Loes Marijnissen.

VPW Rotterdam

Belangstellenden kunnen zich melden bij de plaatselijke VPW: rotterdam@vpwinfo.nl. Begeleider wordt nog geworven.

VPW Limburg

Voor noord hebben zich 5 mensen gemeld, de start is in januari. Belangstellenden kunnen zich melden via limburg@vpwinfo.nl. Begeleider is Ria van Dinther.
Voor zuid hebben zich 4 mensen gemeld, ook die start in januari en ook aanmelding daarvoor gaat via limburg@vpwinfo.nl. Begeleider is Harrie Brouwers.

De begeleiders stellen zich nu aan u voor.

Ria van Dinther van de Orde van het Heilig Kruis (1951) studeerde orthopedagogiek in Nijmegen. Vanaf 1988 behoort zij tot de clarissengemeenschap van De Bron in Nijmegen. Zij vervult bestuurlijke taken binnen de orde. Zij volgde de opleiding Geestelijke Begeleiding aan het Titus Brandsma Instituut en deed ervaring op in het geven van individuele- en groepsbegeleiding. Het dagelijks leven is de belangrijkste voedingsbron voor haar geestelijke weg. “Het lijkt me in het parochie-pastoraat lastig om hoofd- en bijzaken te scheiden. De kern van alles is en blijft: Mensen de weg wijzen naar God. Veel mensen willen graag opladen aan de persoon van de pastor. Dan moet de pastor er ook voor zorgen

dat zijn of haar batterij is opgeladen. Het gaat er immers om dat we ons samen kunnen laven aan de Bron, dat we bemoedigd raken op de weg die we gaan. Ik verheug me erop om met pastores in gesprek te gaan. Het delen van ervaringen kan een heilige ruimte worden, die weldadig zal zijn en kan bijdragen aan het heil van de ziel”.

Jos Oostrik (1945), geestelijk begeleider, voorheen staffunctionaris voortgezette vorming en interim directeur pastorale dienstverlening aartsbisdom Utrecht.

“Geestelijk leiderschap is een onderwerp waar ik al langere tijd mee bezig ben. In mijn werk als staffunctionaris voor voortgezette vorming was een grondvraag: Wat is de core business van een priester, een diaken, een pastoraal werk(st)er? Voor mij heeft dit te maken met het omgaan met het mysterie. Aandacht geven aan de geestelijke weg, als een weg naar God. Zowel in het leven van haar of hem zelf,

“Maar wie het water drinkt dat Ik hem geef, zal nooit meer dorst krijgen.

Het water dat Ik geef, zal in hem een bron worden waaruit water opwelt dat eeuwig leven geeft.” (Johannes 4:14)

‘Samen met anderen oefenen in het kijken en luisteren waar het mysterie voelbaar en zichtbaar wordt.’

het leven van de ander, als ook in de wereld waarin we samen leven. Een grondvraag voor de werkers in het pastoraat zou kunnen zijn de vraag van de leerlingen aan Jezus: Meester, waar houdt Gij verblijf? Het is een zoekende en een bemoedigende taak. Dit vraagt een wijze van kijken en luisteren, vaak aangeduid met zorg voor de ziel. Het is aanwezig zijn bij mensen, bij wat zich aandient in het leven. Het is samen met anderen oefenen in het kijken en luisteren waar het mysterie voelbaar en zichtbaar wordt en waar het een naam kan krijgen”.

Loes Marijnissen (1945) was in Groningen verbonden met een basisgemeente, gaf meditatiecursussen aan studenten, en begeleidde een religieuze gemeenschap van fraters en broeders. Zij was vele jaren coördinator van het Centrum voor Spiritualiteit

De Poort. In dat kader heeft ze veel mensen persoonlijk begeleid. “Ik heb in mijn werk als coördinator van het Centrum voor Spiritualiteit De Poort in de stad Groningen en als meditatiebegeleider veel gedaan aan geestelijke begeleiding. Het betrof vooral mensen, al dan niet kerkelijk, die een vorm van stiltemeditatie beoefenden, vaak zen-meditatie, en die daarbij dan uit zichzelf (opnieuw) naar een verbinding zochten met het christendom. Zelf word ik er erg door geïnspireerd dat ook de christelijke traditie in de mystiek een vorm van stiltemeditatie kent, die dan contemplatie heet. In de mystiek is veel rijkdom als het gaat om religieuze ervaring en groei. Zoals ik het aanvoel geeft dat tevens een instrumentarium om in gesprek te zijn met mensen van nu die zoeken naar een nieuw godsbeeld. Maar het zijn natuurlijk de deelnemers zelf die het programma invullen. Het geven van geestelijke begeleiding confronteert ieder van ons met zichzelf en de eigen groei”.

Henk Meeuws

(1942) is lid geweest van de Congregatie van de Priesters van het Heilig Hart, die hem op het spoor zette van spiritualiteit en sociale inzet. Hij studeerde theologie in Rome en Nijmegen, en volgde daarna de Klinisch Pastorale Training. Vervolgens was hij van Lees verder op pagina 20

1973 tot eind 1995 docent aan de Theologische Faculteit Tilburg, met onder meer als opdracht het leerproces van stagestudenten theologisch te begeleiden. Van 1996 tot 2007 was hij als onderzoeks-

medewerker verbonden aan het landelijk instituut voor maatschappelijk activeringswerk Actioma. Onlangs is hij gepromoveerd op het proefschrift *Diaconie. Van grondslagenonderzoek tot een pleidooi voor diaconale mystagogie*.

“Het is altijd mijn overtuiging en inzet geweest, dat pastoraal werk van welke aard dan ook inhoudt: Mensen vergezellen, begeleiden en leiden op hun levensweg, omdat in hun leven (hoe eenvoudig of verbijsterend ook) ten diepste een groot geheim schuil gaat, een genadige gift wordt aangeboden, een onbegrijpelijke taak verricht moet worden, zich een verborgen bestemming aandient. Daarom dient een pastor mijns inziens wijsheid te verwerven, door schade en schande. En daartoe dient de pastor de eigen ziel en zaligheid met beleid op het spel te zetten om toegang te

krijgen tot het Goddelijk geheim van het bestaan in genade en gemeenschap. Zo heb ik dat ervaren en doordacht op de weg van de mystagogie. Het is mij een ware eer andere mensen op deze weg te mogen vergezellen, tot hun en mijn genoegen”.

Sanny Bruijns van de Orde van de Karmelieten (1956), geestelijke begeleidster, coördinator van Karmelkring Twente en assistent-provinciaal van de Nederlandse Karmelprovincie. “Na tien jaar parochiepastoraat in de binnenstadsparochie van Nijmegen heb ik mij praktisch en theoretisch gespecialiseerd

als geestelijk begeleidster. Als professionele godzoekster voel ik mij geroepen om op te lopen met mensen, die gepassioneerd leven in de voetsporen van Jezus en van Maria. Het is mijn passie om van God te houden door van mensen te houden. Mijn pastorale hart verheugt zich er op om met pastores te zoeken naar wegen, waar ruimte is voor het waaien van de geest”.

Harrie Brouwers (1943), pastoor in Voerendaal. Was jarenlang godsdienstleeraar (Heerlen, gymnasium Rolduc en pedagogische academie) en vervulde bestuursfuncties in onderwijs en catechese. Hij is als auteur verbonden aan het tijdschrift *Midden onder U*, *Vieren* en het tijdschrift voor *Verkondiging*. Hij is auteur van *Een woord te veel* - drie preekboeken.

“Ik ben in de vijftiger jaren opgegroeid in Maastricht. Als ’hoofd der school’ had mijn vader veel contact met parochiegeestelijken. En vooral veel kritiek! Al jong dacht ik: ‘Dat moet beter kunnen.’ Op school waren we omringd door de ‘broen paoters’ (Orde van de paters Minderbroeders Franciscanen) en de ‘zjezwiete’ (Orde van de Jezuiten). Die hadden boeiende betogen over geheimen achter dit bestaan. Ze konden concurreren met de kwantummechanica. Maar altijd was er bij mij de vraag: Geloofden ze ook wat ze zeiden? Meenden ze het echt? En wat bedoelden ze precies? Die vragen werden een motief om theologie te studeren. De antwoorden heb ik nog niet, maar de vragen zijn gebleven en bijna nooit anders dan even en terloops bij collega’s ter sprake gekomen. Het wordt tijd!”.

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Den Bosch

Net terug van zijn voettocht naar Santiago de Compostella en met in zijn hart het verlangen om komend jaar nog vaker op stap te gaan, verzorgde Jan Vogels de opening op de bijeenkomst van de VPW Den Bosch op 23 oktober.

Het verlangen opmerken

‘In mensen leeft een verlangen dat hen wegdrijft uit de sleur van alledag en de beperktheid van hun vertrouwde omgeving.’ Zo beschrijft filosoof en kerkvader Aurelius Augustinus al in de vierde eeuw heel treffend de situatie van de mens. En dat geldt nog altijd. Midden in deze welvaartsmaatschappij vol overdaad, midden in de economische crisis, tegen de hectiek, de stress, de dagelijkse sleur en de hoge eisen die aan ons gesteld worden in, houdt het verlangen diep binnen in ons, de vraag wakker naar wat een geslaagd en zinvol leven is. Verlangen is meer dan een concrete wens. Hoe vaak maak je niet mee dat je de dingen die je ontzettend graag wilt bezitten, eigenlijk helemaal niet nodig blijkt te hebben?

Wie rent van het bevredigen van de ene wens naar het vervullen van de andere, wordt begerig en valt gemakkelijk ten prooi aan verslaving. Verlangen is serieuzer, verlangen wil - ook als het zich niet concreet laat beschrijven - gezien en opgemerkt worden. Wanneer het verstand vraagt, het verlangen lokt en de ziel zoekt, krijgt het hart benen. Dan ga je op weg. Het verlangen begeleidt je, het is diep in je geworteld. Het verlangen is ‘de charmante manier van God om in ons de herinnering aan hem wakker te houden’ (schrijver Erich Purk), want ‘alle wegen die de mens gaat, laten hem zien dat zijn hele leven een pelgrimstocht naar God is’ (Aurelius Augustinus). Om die reden zal je verlangen nooit helemaal in vervulling gaan, maar het laat je ook niet los. Er steekt een ongelooflijke kracht in. Het is het begin van elke verandering, elke metamorfose.’

Twee onderwerpen kwamen aan bod: I ‘Ontsluierende verhalen van emeriti die perspectief biedenaan en een spiegel zijn voor de werkenden’ en

II ‘Een werkbare visie op wie ik ben als pastoraal werk(st)er’

I – Kees Megens (5 jaar emeritus) en Jan Vogels (5 maanden emeritus) vertelden over hun pelgrimstocht het emeritaat in en verder. Opvallend in beider betoog was:

- Je moet het punt van 65-wor-den bewust en duidelijk markeren, anders is er geen ruimte voor het ontstaan van iets nieuws.
- Probeer ook te zorgen voor opvolging en continuïteit in je werk, zodat je ook met een gerust hart weg kunt gaan.
- Beide emeriti gingen op stap met de vraag: ‘Hoe moet het nu verder tussen de kerk en mij?’ en ‘Wat is wezenlijk?’
- Voor beiden was hun vrijheid ook een groei naar een geestelijke vernieuwing en verdieping: Loskomen van de kerk als organisatie met al haar eisen, voorwaarden, drukte en uitdrukkelijke theologie, betekent ook loskomen van een oude identiteit. Je ‘zelfbeeld’ en je ‘zelfwaarde’ krijgt een nieuwe dimensie, die er altijd al wel inzat, maar die er nu ook uit kan komen. Je merkt nu pas hoe sterk ‘de organisatie’ het beeld heeft bepaald van jezelf en van je spiritualiteit: Los van de vorm, kom je nu vanzelf tot

een veel diepere inhoud. Voor sommigen betekent dat dat het nu heel moeilijk is om nog in het oude stramien te functioneren. Anderen hebben een vorm gevonden, waarin ze hun dienstbaarheid en diensten kwijt kunnen zonder hun vrijheid te verliezen.

II – Twee ervaringen: Hoe langer ik in het pastoraat werk, hoe meer ik me allround pastor voel en hoe meer behoefte ik krijg om als zodanig te mogen en te kunnen functioneren. Ik wil ook wel eens iemand begeleiden op zijn weg door ziekte en naar dood. Ik heb in het leven heel wat meegemaakt en ik voel dat ik de ervaring, de kracht en de bekwaamheid heb om dat te doen. Tegelijk wil ik ook af en toe in het hart van de liturgie aanwezig zijn en niet altijd en alleen maar aangesproken worden op mijn catechesetaken. Ik wil in het nieuwe team aangesteld worden als basispastor, gelijkwaardig aan mijn medepastores. Ik ervaar dat ik als pastoraal werkster steeds meer word weggezet als kostenpost.

De pastoor kan het wel af met zijn parochie-assistenten en zijn weekend-diaken. Mijn opleiding en bekwaamheden en mijn eigen inspiratie worden

niet meer geteld (zo lijkt het) en als men over mij spreek dan moet ik steeds horen dat ik zo duur ben. Jos van Rooij

■ VPW Groningen- Leeuwarden

Op 29 september vond de halfjaarlijkse ALV plaats. Loes Marijnissen sprak voor en met de 15 aanwezigen over *Leven uit de bron*, in het kader van het project *Geestelijk Leiderschap*. Het was een zinvolle en inspirerende bijeenkomst, waarin zij voldoende stof ter overdenking aanreikte (de tekst van de lezing: zie de website van VPW Nederland).

Bij gebrek aan kandidaten kon er dit jaar geen voorzitter worden gekozen. Wél werd bestuurslid Jan Langelaan unaniem herkozen voor een nieuwe termijn van vier jaar. Hij zal behalve als secretaris nog één jaar als waarnemend voorzitter fungeren.

De jaarlijkse studiedag van het bisdom voor alle pastores vond plaats op 27 oktober in Drachten. Prof. Henri Rikhof sprak daar over het thema Godsgeloof en pastoraat. Er waren overigens beduidend minder deelnemers dan in de afgelopen jaren: 30 collega's.

De tweedaagse cursus Geestelijk leiderschap in de kerk van vandaag, verzorgd door Luce / CRC, die zou worden gegeven op 15 en 16 november 2011, is door de bisdomstaf vanwege een tekort aan deelnemers geannuleerd.

In overleg met de bisdomstaf is besloten het protocollair gesprek niet te laten plaatsvinden op 11 november 2011, maar op 9 maart 2012. Het bestuur heeft dan kennis kunnen nemen van het definitieve beleidsplan van het bisdom, dat op 26 november door Monseigneur De Korte aan alle belanghebbende gremia zal worden gepresenteerd, én van de reacties hierop uit de ALV van 16 februari 2012. Op 1 december is er nog een aparte bijeenkomst voor alle pastores in het bisdom over het definitieve beleidsplan.

De geringe respons op de uitnodiging tot deelname aan een kring rond het onderwerp *Geestelijk Leiderschap*, betreurt het bestuur. De bestaande overlegsituaties, vaste vergaderingen en de reeds in dit seizoen gehouden (studie-)dagen, de ALV, gebrek aan tijd én de grote afstanden die men doorgaans moet afleggen, zullen hieraan zeker debet zijn.

Tot slot enkele punten:

- Tijdens de ALV heeft een emeritus lid zich bereid verklaard een bijeenkomst voor emeriti te initiëren.
- Een priesterlid denkt in een landelijke voorbereidingsgroep mee over de vraag hoe de dialoog tussen de VPW en de jongere priesters/diakens op gang gebracht kan worden.
- De bisschop heeft in het protocollair gesprek van maart 2011 desgevraagd gezegd, dat alle huidige pastoraal werkenden tot hun pensioen hun werk zullen behouden.
- Het bestuur bespreekt in december een voorstel om tot een andere, c. q. meer aansprekende opzet van de ALV te komen.
- Zaterdag 29 oktober heeft bisschop De Korte twee diakens tot priester gewijd. Een van hen is lid van de VPW.
- Onlangs is de nieuwe Priesterraad van het bisdom geformeerd. Drie van de zes gekozen priesters en twee van de drie gekozen auditors (zijn de pastoraal werkenden) zijn lid van de VPW.
- Twee leden hebben in de afgelopen maanden hun lidmaatschap opgezegd wegens respectievelijk verhuizing naar het bisdom Breda en ouderdom. Jan Langelaan

■ VPW Haarlem- Amsterdam

Onze informele ontmoetingsdag heeft de naam *Babbelonië* gekregen. We begonnen om half elf met koffie en gebak. Om elf uur werd iedereen welkom geheten en werd het toneelstuk *Adres onbekend* aangekondigd. Harris Brautigam, een van onze leden, speelde met zijn toneelmaat Wim Weijsman een bewerking van de novelle *Adres onbekend* van Kathrine Kressmann Taylor. Een Duitse kunsthandelaar en een Joodse Amerikaanse kunsthandelaar hebben samen een bloeiende galerie opgezet in San Francisco. Er ontstaat een hechte vriendschap tussen de twee mannen. Echter, de opkomst van het Nazisme in die jaren wordt de tragische spelbreker. Iedereen was zeer onder de indruk van het verhaal en het indringende spel. Bij *Babbelonië* 3 zal weer een andere collega zijn of haar kwaliteiten tonen. Na het spel was er een korte gebedsdienst. Om half één hieven we het glas en de bijeenkomst werd afgesloten met een eenvoudig buffet. Het was een zeer geslaagde ontmoeting. Vijftien leden van onze VPW Haarlem-Amsterdam nemen deel aan de kringen *Geestelijk Leiderschap*. Op 7 november

kwam de eerste groep voor de introductie bij elkaar en op 11 november de tweede. De kringen worden begeleid door Henk Meeuws (zie elders in deze VPWinfo). In een volgende info hopen we iets te schrijven over de ervaringen en de voortgang van het project *Geestelijk Leiderschap*.

Jan Verbruggen

■ VPW Rotterdam

Op donderdag 10 november was de algemene ledenvergadering in een alternatieve vorm. Om meer mensen te trekken hebben we een spirituele wandeling georganiseerd in de Alblasserwaard. Resultaat: 12 deelnemers en meerdere telefonische reacties van leden die dit een leuk idee vonden, maar zich niet vrij konden maken. Met prachtig herfstweer hebben we langs het water gewandeld met als opdracht: Wandel twee aan twee tien minuten in stilte en laat je raken door wat je onderweg ziet: Wat het water, het riet, de hel blauwe hemel en de zon opriepen aan gedachten, gevoelens en bijbelse verhalen en verhalen uit ons eigen leven hebben we met elkaar gedeeld. Opvallend was dat de behoefte aan ontmoeting en onderlinge uitwisseling bij het merendeel groter

was dan de behoefte om in stilte aan deze wandeling te beginnen. Kwam de opdracht te dicht op onze huid? Of is het de grote behoefte om vrijuit te kunnen spreken over ons wel en wee? Feitelijk kwamen maar enkele tweetallen nog wel toe aan het onderdeel van stilte. Dat gaf hen herkenning, inspiratie en energie. Na afloop ging eenieder weer met goede moed op weg naar de eigen 'wijngaard'. In het kader van het landelijke project *Geestelijk Leiderschap* wordt er aan de plaatselijke VPW-besturen gevraagd om dit werkjaar in de eigen regio te starten met gesprekskringen over dit onderwerp. Deskundige leiding wordt door VPW Nederland geleverd. (Zie VPWinfo.nl 2011, nr.2). In het bisdom Rotterdam zijn er al meerdere cursusdagen *Geestelijk Leiderschap* gehouden met onder andere Tjeu van Knippenberg. Daaraan heeft een grote groep pastores deelgenomen. Er is dus veel belangstelling voor het thema en in de kringen bestaat de mogelijkheid om de verbinding met de dagelijkse pastorale praktijk te leggen en van elkaar op dit terrein te leren. Aanmeldingen graag bij Tessica Dam.

Wim van Paassen

Afscheid Louise Westerveld

Na ruim 14 jaar ga ik stoppen met mijn werk voor de ledenadministratie en de overige secretariaatswerkzaamheden voor de VPW. Met de vele bestuurswisselingen, een nieuwe beleidsmedewerker en de vernieuwing van de geautomatiseerde leden-administratie verandert

er veel in mijn werk en komt de VPW in een nieuwe fase. Ook privé ben ik door de geboorte van ons eerste kleinkind in een nieuwe levensfase beland. Dit is dan ook een goed moment mij terug te trekken. De VPW krijgt daarmee de ruimte om op een nieuwe manier invulling te geven aan de vormgeving van het secretariaat en de ledenadministratie. Graag wil ik alle leden en de diverse besturen bedanken voor de prettige contacten, de samenwerking en het in mij gestelde vertrouwen in de afgelopen jaren. Met hartelijke groet, Louise Westerveld

Louise bedankt!

Louise begon haar werkzaamheden bij de VPW Nederland als vrijwilligster in 1997. Zij assisteerde de secretaresse bij de uitvoering van haar taken. Gaandeweg heeft zij ervaring opgedaan en zich vertrouwd gemaakt met de eigen taken van het secretariaat. Dat heeft uiteindelijk geleid tot een besluit van het bestuur om haar aan te stellen als secretaresse. Zij heeft een vast dienstverband gehad van 16 augustus 1999 tot de dag dat zij haar ontslag heeft ingediend, 1 december 2011. Zij was als secretaresse voor de vereniging een vast steunpunt op het secretariaat. We zijn haar daar dankbaar voor en wensen haar alle goeds in de toekomst met haar echtgenoot Harry, kinderen en kleinkind(eren). Niels Morpey

De Wereld van Witte de With!

Je kan er beter niet met je auto doorheen rijden, fietsen is ook niet aan te bevelen, te voet: Dat is eigenlijk nog het beste! De Witte de Withstraat, hartje stad! Het is één van die plekken waar het goed eten en drinken is of waar je kan shoppen als dat je ding is. Samen met het Museumpark vormt de Witte de Withstraat de 'Kunstas' van de stad

Bouwen aan de stad

Rob Lijesen

Rotterdam. Als het Museumpark de plek van de gevestigde kunst is, met als uithangbord het museum Boijmans van Beuningen, dan is de Witte de Withstraat de plek voor jong, creatief en uitbundig talent. Eenmaal per jaar, als de nazomer op haar best is, vindt het festival De Wereld van de Witte de With plaats. Dit jaar werd de interactie gezocht met de straat, de gebouwen, tussen binnen en buiten, tussen publiek en kunstenaar! Meer dan voorgaande edities vond het festival ook plaats in de zijstraten van de Witte de With!

Eén van de zijstraten, en zeker niet de minste, is de Eendrachtststraat. Tussen de vergane glorie, gerestaureerde pandjes, appartementen uit de 80-er jaren van de vorige eeuw staat de Eendrachtskapel. Ooit gebouwd voor een eeuwigdurende aanbidding. Een kapel met geschiedenis: Memisa is er geboren! Maar de kapel heeft het moeilijk. Een slordige vier miljoen euro is er nodig om het bij de tijd te brengen. Geld wat er niet is en er waarschijnlijk ook niet zal komen.

De kapel heeft het moeilijk met de toren die langzaam maar zeker los komt van het gebouw, het vocht dat steeds meer grip krijgt op de muren, het water dat nog net niet door het dak naar binnen komt. De kapel heeft het moeilijk op zondagen als er krap 20 gelovigen hun geloof belijden. Maar de kapel veert een beetje op als er op een een doordeweekse dag 'ineens' 50 mensen het geloof vieren. De kapel die zichzelf graag noemt: 'Een oase van rust en gebed in het hectische en zakelijke centrum van de wereldstad Rotterdam'.

Maar het is de Witte de Withstraat die als een magneet werkt op dat hectische en zakelijke centrum van de wereldstad. De één na de andere zijstraat trekt ze bij de 'Kunstas'. Galeriers, trendy winkeltjes en aan kunst gerelateerde bedrijven geven smoel aan dit stukje van de stad waar de Witte Aap in 2009 werd uitgeroepen tot het beste café van de wereld, 'the place to be'!

Maar de Kapel heeft het moeilijk... Het 140-jarig bestaan is in alle rust aan de Witte de Withstraat voorbijgegaan, zoals ieder jaar het festival in alle rust aan de Kapel voorbijgaat. Twee werelden gescheiden van elkaar: De wereld van de kunst en de wereld van de religie, ooit waren die twee een koningskoppel.

Zou het kunnen, terug naar vroeger? Toen wereld van de kunst en de wereld van de religie hand in hand gingen? Zouden ze weer verliefd op elkaar kunnen worden, net als toen? Zou de vonk over kunnen slaan tussen de Kapel en de Witte de Withstraat?

Zou het samen kunnen gaan: Het loflied op het Allerheiligste en de wereld van de kunst? Ergens moet er toch een projectontwikkelaar rondlopen, type oud-misdienaar, die het gebouw wil kopen, wil restaureren, de kapel geschikt wil maken voor exposities, een grote kunstzinnige glaswand plaatst om te kunnen blijven' Vieren?' Het 'Tantum ergo Sacramentum' zou aan klank kunnen winnen.

Ergens moet er toch iemand rondlopen die dat avontuur met de stad zou willen aangaan? Was Joop van den Ende vroeger geen misdienaar?